

sufficit, ut praebeatur aliqua materia certa, nempe ut adsit dolor de aliquo veniali, cum venialia non sint materia necessaria Sacramenti Poenitentiae, et aliunde cum non privent gratia et amicitia Dei, alia sine aliis remitti possunt; 2° quia nulla inde iniuria Sacramento infertur, si ex bono fine, seclusa omni levitate, declarentur. Imo plerumque utiliter aperiuntur ea quoque venialia, quorum dolor non habetur saltem certus, ad maiorem videlicet conscientiae manifestationem et directionem, ad aliquam concipiendam confusionem, etc. — Vide S. Lig. n. 449.

259. — QUAER. 6° *An contritio debeat praecedere confessionem?*

Resp. 1° Debet certo praecedere *absolutionem*, vel saltem ipsi coexistere, ut patet. Practice autem loquendo, requiritur ut dolor praecedat saltem *absolutionem*, quia nullus poenitens se indispositum sentiens *absolutionem* petere, aut recipere potest.

Resp. 2° Ad Sacramenti valorem non debet dolor necessario praecedere *accusationem*; ratio, quia adsunt omnia requisita ad Sacramentum, modo dolor *absolutionem* praecedat: nec praeeptum praemittendi dolorem peccatorum confessioni probari potest. — Lugo, Suarez *et alii communissime*. — Caeterum quando Theologi dolorosam confessionem requirunt, nihil aliud videntur exigere, nisi ut confessio non sit mera peccatorum narratio, sed ut sit *accusatio sui* in ordine ad *absolutionem* obtinendam. — S. Lig. n. 445. (12).

ad hunc doloris defectum aut ad defectus eiusdem inordinationem non advertit, vel quia raro abest omnis displicentia, licet haec efficax satis non sit; qua in re difficile saepe est deceptionem vitare.

(12) Ita S. Alphonsus: *In tantum Laymann cum aliis* (scil. Coninck et Palao) *requirunt, ut confessio sit dolorosa sive quod dolor confessionem praecedat, in quantum exposcunt, ut confessio non sit mera peccatorum narratio, sed habeat rationem confessionis sacramentalis; et ad hoc sufficit, ut confessio fiat animo obtinendi absolutionem, et deinde dolor manifestetur saltem per petitionem seu expectationem absolutionis.* Quae postrema occurrunt obiectioni Coninckii, quod *dolor debeat esse sensibilis*. Cui quidem difficultati cum varii varie respondeant (Vid. Lugo disp. 14. n. 14.-18.) ut S. Alphonsi verba indicant, alius forte posset etiam

illud reponere, nihil in praesens illis subtilitatibus opus esse, si iuxta alibi dicta (sup. in not. ad n. 226.) opinionem praeferas, quae actus poenitentis mere habet ut materiam *circa quam*, atque adeo soli *absolutioni* attribuit, quod *signum sit gratiae efficax*.

Caeterum de Coninckii opinione ita Lugo (*De Poenit.* l. c. n. 13.) scribit: *Haec sententia singularis est, et habet contra se omnes alios theologos... Habet etiam contra se praxim fidelium, hi enim si forte peccata absque dolore confessi sunt, et postea confessarii exhortatione permoti excitantur ad dolorem habendum de peccatis, putant se sufficienter satisfacere, si tunc doleant ante absolutionem; imo ad hunc finem confessarii solent poenitentes tunc potissimum ad dolorem movere* (quod habet et praxis in Rituali Romano praescripta) *ut se disponant ad absolutionem validam*

QUAER. 7° *Per quantum temporis spatium actus doloris moraliter perduret ad valide suscipiendum Sacramentum?*

Resp. Hoc determinari nequit: iuxta sententiam communem, perse-

suscipiendam; nec obligant eos post dolorem tunc conceptum ad repetendam confessionem, quae absque dolore praevio facta est. Quae quidem palam faciunt, ad inanes scrupulos amandandam esse quorundam confessariorum sollicitudinem, qui postquam poenitentem ad dolorem excitaverint, extorquere omnino ab eo rursus aliquam confessionem, saltem per aliquot verba, volunt, v. gr. *De peccatis narratis me accuso.*

Et reipsa ita et S. Alphonsus (lib. 6. n. 445. in fin.) habet: *Addunt vero Salmanticenses, quod tantum ad sedandos scrupulos solent Confessarii, si de interna indispositione poenitentis dubitent, excitare illum ad dolendum de peccatis paulo ante explicatis, quod fit, si dicatur: De peccatis narratis doleo, et me accuso.* Haec autem S. Doctor immediate iis subdidit, quae sup. in hac Nota leguntur; quaeque S. Doctor dixerat, ut ostenderet, nullam in hac quaestione nisi verbo tenuis extare inter Doctores discordiam: *Non igitur, ita ipse, haec sententiae sunt duae, sed una.*

An forte oppones ea, quae alibi S. Alphonsus (*Hom. Apost.* tr. 16. n. 20.) sic habet: *An dolor praecedere debeat confessionem? Affirmant Laymann,...* tum quia *dolor debet esse sensibilis, et nequit talis fieri nisi confessione: tum quia confessio... debet esse dolorosa, alias esset simplex peccatorum narratio. Alii autem communius negant... et ipsi favet Rituale... Et recte respondent ad primam rationem, dicendo, dolorem non tantum per confessionem fieri sensibilem, sed etiam aliis signis et verbis. Sed ad secundam rationem nullam convincent afferunt responsionem; unde propter*

illam dico esse probabilem primam sententiam, proptereaque in praxi sequendam. Conveniunt autem communiter... sufficere si poenitens post actum doloris dicat: Iterum me accuso de omnibus peccatis confessis.

Verum quorsum tandem haec profers in medium? Numquid enim, ut quispiam doctrina S. Alphonsi aliquando possit uti, hoc etiam onus subeat necesse erit, ut omnia demum S. Doctoris scrutetur opuscula? Ubi vero diversorum S. Doctoris Operum sententiae non admodum, uti in praesenti, sibi cohaerere videantur, quoniam enimvero pacto vitabis eorum querelas, qui, utramlibet denique eligas S. Doctoris sententiam, alteram adversam tibi opponere non dubitant? Et sane ad ea quae obiicis ex Opere *Hom. Apost.*, posset quis iuxta ea, quae dedimus ex Opere morali (lib. 6. n. 445.), atque adeo duce S. Alphonso respondere: *Nego Antecedens*, scilicet quod in alterutra sententia *confessio non queat dici dolorosa*; et consequenter *Nego Consequens*, quasi nempe *probabilis sit contraria opinio*; ac proinde *Nego Consequentiam*, quod nempe haec *sequenda sit*, atque adeo, nisi forte ad inanem sedandum scrupulum, necesse sit illud addere: *Iterum me accuso* etc. Cur enim tuae reprehensioni iste foret obnoxius! Nam et si praelegisset sententiam, quae in *Hom. Apost.* traditur, nonne promptum erat tibi, ea, quae in Opere morali leguntur, obiicere?

Sed enim et gravius quidpiam, quod in praesenti advertatur, occurrit. Sensa nimirum S. Alphonsi, quae ex Opere *Hom. Apost.* hic obiiciuntur, reperire est etiam in Opere morali eiusdem S. Doctoris anterioribus annis edito, videlicet tum in Editione anni 1748. (lib. 6. tr. 4. cap. 1. dub. 2. Not. A. Q. III.), tum in altera

verare potest per unum, aut etiam plures dies, modo elicitus fuerit intentione confessionis faciendae (13), et non fuerit per aliud peccatum retractatus. Caeterum suadendum est poenitentibus, ut immediate ante confessionem actum contritionis prius elicitum renouent, praesertim si postea animum ad alia per notabilem moram converterint. — S. Lig. n. 446. (14).

260. QUÆR. — 8° *An requiratur novus actus doloris ad novam absolutionem recipiendam, quando poenitens statim post absolutionem peccatum mortale ex oblivione omissum confitetur?*

Resp. Controvertitur. I^a SENTENTIA communiter et multo probabilior negat; quia certo perseverat prior contritio, quae utpote universalis

anni 1757. (lib. 6. n. 443.); quo eodem anno edidit Opus italicè scriptum cum titulo: *Istruzione e pratica per un Confessore*, quod opus deinde anno 1759. latine versum edidit cum titulo; *Homo Apostolicus instructus* etc. Porro cum haec eadem sensa non reperiantur in posterioribus Editionibus Operis moralis, uti patet ex textibus superius allatis ex lib. 6. n. 443., manifestum est, ipsum S. Doctorem, sententia mutata, illum locum emendasse. At vero si res ita se habet, quonam tandem aequitatis iure, quonam veritatis studio, aut quonam sanæ doctrinae zelo, iam tu adversus eum, qui doctrinam ab ipso S. Doctore expolitam ac reformatam proponat, illa de promissis et opponis, quae idem S. Doctor abiecerat?

(13) Quod A. innuit, dolorem eliciendum esse *ex intentione confessionis*, id aliquam ad summum probabilitatem habet. Et sane etiam S. Alphonsus (lib. 6. n. 447.) diffidit non potuit, *probabilior* esse sententiam, quae dolorem valere docet, etsi quis illum eliciat nihil tunc cogitans de sacramento, quod oblata dein occasione suscipiat.

De hoc argumento confer Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 14. n. 37. 40.), qui non modo istius intentionis necessitatem validissimis rationibus excludit, sed insuper advertit, iuxta Suarezium ac Reginaldum, qui contrariae opinioni patrociantur,

sufficere, quod praecedens dolor, etsi sine intentione confessionis elicitus, moveat deinde ad confessionem aut in confessione aliquo modo exprimat: quae quidem, uti patet, plane in communem Card. De Lugo sententiam recidunt.

Quae autem in contrarium ratiuncula affertur (apud S. Alph. l. c.), quod per intentionem ordinari materia ad sacramentum debeat, sicut ablutio ad baptismum, et instrumentorum tactus ad S. Ordines, primo quidem supponit, eodem sensu dolorem esse materiam sacramenti, ac sit ablutio in baptismo, *materiam scilicet ex qua*, quod ad meram opinionem pertinet (Vid. sup. Not. ad n. 226.): deinde ipso S. Ordinis exemplo refutatur; nam valida habetur Ordinatio infantis, qui certe per intentionem, cuius capax non est, tactum instrumentorum ad sacramentum ordinare non potest.

Nec magis urget ratio petita ex Prop. I. ab Innoc. XI. proscripta, tum propter modo dicta de indole materiae in hoc sacramento, tum propter ea, quae A. (sup. n. 249.) de hac propositione adnotaverat. Cf. *Opus Theol.* tr. X. sect. V. n. 120. seq.

(14) S. Alph. (lib. 6. n. 446.) refert et probat sententiam Roncaglia (*De Poenit.* c. 3. q. 2. resp. 2.): dolorem sufficere, *etiamsi dolor praecesserit per aliquot dies.*

extendebatur ad omnia peccata, etiam ad omnia ex oblivione; nec alioquin requiritur, ut contritio explicite ordinetur ad Sacramentum. Praeterea dolor explicitus satis haberi videtur in ipso actu illud idem peccatum accusandi. — Lugo, — Roncaglia, — Reuter, etc. cum S. Lig. n. 448.

II^a SENTENTIA *Affirm.*; quia per absolutionem completum est iudicium: ergo si impertienda sit nova absolutio, nova requiritur materia proxima; et quamvis dolor in se perseveret, non tamen perseverat in ordine ad secundam absolutionem. — Bonacina, etc. Haec tamen sententia levi fundamento innixa videtur (15).

(15) Reipsa Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 14. n. 28-30.) negat, partialem aliquam materiam proximam non posse eandem duplici formae deservire. Ordinationem vero doloris ad confessionem, superius iam dictum est, necessariam non esse. Sed insuper negandum est, eiusmodi ordinationem hic deesse; nam qui de peccatis dolet cum intentione confitendi, satis ordinat singulorum dolorem ad eorundem confessionem et absolutionem. Adde ulterius, pro secunda ista sententia perperam allegari (apud S. Alph. lib. 6. n. 448. ex Croix, lib. 6. p. 2. n. 711.) Vasquez, Bonacina, et Filliuccium. Hi enim, cum dolorem iterandum dicunt, non de peccatis ex oblivione omissis, sed de iterata eorundem peccatorum confessione disputant. Neque auctoritas igitur, neque solida ratio ulla suffragatur isti opinioni. Contra vero pro priori sententia, quam S. Alphonsus (l. c.) appellat *communem*, et *moraliter certam* a Roncaglia, *probabilissimam* a Sporer cum Elbel et aliis multis, ac demum *indubitatum apud omnes* ab aliis dici testatur, *stat*, ut ait Lugo (l. c. n. 27.), *et communis praxis. Nam licet unus vel alius confessarius fortasse admo- neat poenitentem in praedicto casu de renovando dolore, alii tamen omnes communiter id non faciunt.* De qua communi confessoriorum praxi testatur et Dicastillus (*De Sacram.* Tr. 8. disp. 6. dub. 22. n. 160.).

Duo autem hic omittenda non sunt. Primum est, praemissam doctrinam ex communi sententia valere non modo in casu, qui frequentior esse solet, alicuius peccati, quod quis in confessione obliviscitur, et mox deinde post absolutionem, vel paulo post confitetur; sed etiam duobus aliis in casibus, nempe tum quando moribundus propter instantis mortis periculum absolvendus est uno vel altero peccato audito, ac dein prosequenda est confessio de reliquis; tum etiam quando quis dimidiata confessione (qui tamen casus rarissimus accidit, ut suo loco dicitur) a Superiore absolvatur solum a reservatis, et dein a non reservatis absolvatur ab alio.

Alterum est, ne praedictam quidem Vasquesii, Bonacinae, ac Filliuccii sententiam de necessitate iterandi dolorem in iterata eorundem peccatorum confessione iuxta plures necessario admittendam esse. Et sane Card. De Lugo plane contrarium sentit. Ac primo quidem sententiam hanc suam menti DD. consentaneam esse sic innuit (l. c. n. 34.): *Licet Auctores non agant expresse de hoc peccato, ex modo tamen, quo loquuntur, videntur hoc insinuare... Imo P. Ioann. Salas in Mss.^o de Poenitentia, q. 84. art. 10. relata sententia aliquorum recentiorum, qui dicebant, requiri novum dolorem sicut novam confessionem ad valorem secundi sacramenti, ipse dicit, contrarium esse verius, et sufficere, quod*

QUAER. 9° *An dari possit Sacramentum Poenitentiae validum simul et informe, ob defectum sufficientis dispositionis?*

Resp. *Controvertitur. Negant nonnulli cum Billuart, diss. 7. art. 1. —*

partes sensitivae (nempe confessio et in ipsa confessione doloris expressio) *sint novae*, etc. Mentem vero suam (ib. n. 31.) sic aperuerat: *Si vera sunt* (inquit) *quae adduximus in confirmationem primae partis, non apparet, cur aliquando circa eadem etiam peccata non possit repeti confessio et absolutio nova in virtute doloris praecedentis perseverantis adhuc moraliter et virtualiter* (scil. non retractati). Et (seq. n. 32.) concludit: *Ratio videtur eadem pro utroque casu*. His autem praeiverant tum Ioann. De la Cruz, et Petrus De Ledesma (ap. Diana tom. I. Tr. 3. res. 88. n. 1.), qui insuper testatur doctrinam hanc esse *communem*. Istis vero accessit et Dicastillus (apud Diana l. c.), cuius est haec thesis: *Asserendum est, non solum quando novum peccatum quis fatetur, quod oblivione non dixerat, sed quando eadem omnino peccata novae confessioni subiiciuntur, sufficere antiquum dolorem vel physice vel moraliter adhuc manentem*. Et quidem rationibus a Dicastillo allatis debetur, quod Diana, qui huic doctrinae adhaerere prius cunctabatur (Vid. l. c. res. 89. n. 3.), deinde eam absolute amplexus fuerit. Post descripta enim Dicastilli argumenta (l. c. res. 88. n. 4.) concludit: *Huc usque Dicastillus; cui ego nunc absolute adhaereo*. Tum vero addit, non modo id ipsum sensisse alium doctorem Salmanticensem (Vid. ibid. res. 90. n. 2.), sed praeterea se quoque auctore in eandem concessisse Leandrum, de quo (ibid. res. 95. n. 4.) scribit: *Idem Leander* (*De Sacram.* tom. I. Tr. 5. disp. 7. q. 4.) *docet, etiam me citato et Cardinali Lugo, quod quando quis confitetur eadem peccata, a quibus iam directe fuerat absolutus, non tenetur habere novum dolorem eorundem*

peccatorum; quia repetita confessione vocali, repetitur saltem virtualiter dolor praecedentis confessionis, perseverantis adhuc moraliter et virtualiter. His demum adde Thomam Tamburini (*Method. Confess.* lib. I. cap. 2. §. 5. n. 7.), qui pro eadem doctrina laudat Iosephum De Ianuario: *Lege* (inquit) *Ianuarium* (p. 1. res. 30.), *qui docet, eum qui peccata alias rite confessa et absoluta confitetur, non teneri iterum elicere actum doloris, si prior habitualiter (idest non retractatus) vel virtualiter perseverat*.

Caeterum eiusmodi doctrina non eatenus ad praxim deservire debet aut potest, quatenus aut confessarii aut poenitentes etiam in confessione peccatorum alias iam rite sacramento expiatorum minus solliciti de excitando dolore esse debeant. Absit hoc sane. Verumtamen utilis quandoque esse potest, quatenus ope illius, ut ait Diana, (l. c. res. 89. n. 2.) *confessarii sedabunt multos scrupulos, praesertim illorum, qui confitentur de peccatis venialibus ordinariis, et cum illis de aliquo peccato mortali alias confesso et absoluto*. Nam etsi timendum admodum non sit, ne dolor de gravibus praeteritis illi desit, qui alioqui affert solum venialia, atque adeo qui animum a culpa gravi adversum, tentationes constanter vincendo, manifestat; scrupuli tamen de doloris defectu haud raro anxios quosdam habent, praesertim si quempiam concionatorem forte audire contingat, qui zelo forte minus discreto contra iteratas sine dolore veterum culparum confessiones vehementer declamet. Has porro anxietates cum aliis adminiculis, tum etiam praesentis sententiae praesidio confessarius compescere opportune poterit.

Quod vero speciatim spectat ad quaestionem haec ab A. propositam, an iterandus

Elbel, n. 81. Ratio eorum est, quia in Sacramento Poenitentiae contritio est materia Sacramenti; igitur si insufficientis sit, invalidum erit Sacramentum. Si vero sufficiens sit, valet Sacramentum et est simul formatum,

actus doloris, si statim post absolutionem confiteatur poenitens peccatum omissum ex oblivione, sententia negans est profecto communis. Eam *probabilissimam* dicit Voit (vol. 2. n. 508.), *moraliter certam* Reuter (lib. 4. Tr. 5. n. 282.) *communem et certam* Holzmann (lib. 5. n. 511.). Praeterea accipe hos alios.

1° Dominicus Viva (*De Poenit.* q. 3. art. 3. n. 8.) scribit: *Peccata oblita, quae immediate post absolutionem revelantur, non indigent novo dolore, ut iterum absolutio super iis conferatur, ut praxis fidelium ostendit*. Subdit autem (ibid. n. 9.): *Rogabis, num opiniones istae circa dolorem... post primam thesim proscriptam ab Innoc. XI. sint practice probabiles? Respondeo opiniones hactenus expositas... esse practice probabiles... quia licitum est sequi opinionem MORALITER CERTAM*. Et rursus (ad prop. 1. Innoc. XI. n. 26.): *Quidquid sit autem, num universim possit iterari absolutio super iisdem peccatis, non iterato dolore, ut multi autumant...; CERTUM tamen videtur ex praxi Ecclesiae et Confessariorum, non esse necesse, quod qui post absolutionem statim reconciliantur, moneantur de novo dolore iterando*.

2° Felix Potestas (*De Poenit.* cap. 18. n. 3080.): *Qui ante confessus, reconciliatur confitendo peccatum oblitum, licet novum sacramentum faciat, non tenetur novum dolorem elicere... Haec sententia est mihi MORALITER CERTA*.

3° Elbel (*Conf. 3. De Contrit.* n. 75.): *Si subiiciat novum peccatum mox vel paulo post absolutionem perceptam, probabilissime non solum valide, sed etiam licite absolvitur absque novo dolore... Quare nimis scrupulose praxim huius opinionis damnare videntur Cardenas et Lacroix*.

4° Et Sporer (*Theol. Sacram.* part. 3. cap. 2. n. 298.): *Quando in Confessione oblitus es alicuius peccati mortalis, illudque paulo post datam absolutionem recordatus confiteris, etsi consultum, tutissimum sit renovare dolorem, non tamen necessarium est, ut de illo habeas novum dolorem. Ita... COMMUNITER*. Et (n. 300.) rursus: *Hoc certius: si propter instans mortis periculum dedisti alicui absolutionem, antequam omnia peccata confiteatur: potes ab aliis, quae postea narrabit, absolvere, tametsi novum dolorem de reliquis non eliciat*. Quae resolutio directe impedit ratiunculam, quae contra solet obiici, novam materiam pro novo sacramento requiri.

5° Marcus Struggl (*Tr.* 11. q. 2. art. 2. n. 25.): *Docti et pii Confessarii, quando poenitens post collatam primam absolutionem proponit peccatum mortale, cuius prius fuit oblitus, eidem conferunt absolutionem, quin solliciti sint de novo poenitentis dolore. Estque haec sententia, etsi agat de valore sacramenti, IN PRAEVI SECURA*.

6° Martinus Stoz (lib. 1. q. 1. art. 7. n. 52.): *Lubens admitto, eum, qui paulo ante confessus, iterum confitetur peccata, quae exciderant... non teneri elicere novum dolorem*.

7° Mazzotta (*Tr.* 6. disp. 1. q. 3. c. 1. §. 3. q. 3.): *Idem dolor potest sufficere... si quis statim post absolutionem addat novum peccatum oblitum, et iterum absolvetur sive ab eodem, sive ab alio Confessario: et similiter si quis morte instante absolvetur nondum integre confessus, et postea... compleat confessionem, potest iterum sine novo dolore absolvi. COMMUNITER, idque INDUBITATUM apud DD. inquit Moya. Neque obstat prop. cit. damnata*

et ideo peccata statim remittit. — *Affirmant* tamen alii et quidem graves Theologi cum Lugo, D. 14. n. 65. — Lacroix, n. 672.; et hoc dicit pro-

ab Innoc. XI, quia haec sententia est probabilissima, quidquid dixerit Croix.

8° Babenstuber (Tr. 8. p. 6. disp. 4. art. 3. n. 57.): *Quando quis alicuius peccati in confessione oblitus, ... deinde vero illud vel statim vel paulo post, confitetur, debet Confessarius rursus impertire absolutionem... In quo casu neque poenitens, neque Confessarius de novo dolore solet esse sollicitus. Ita COMMUNITER Theologi.*

9° Roncaglia (Tr. 19. c. 3. q. 3.) de hac doctrina: *Haec fundamenta ADEO TUTA mihi apparent, ut haec sententia nullatenus mihi videatur subiacere censurae illius damnatae opinionis, qua dicebatur, in Sacramentis conficiendis sequi licere opinionem probabilem, relicta tutiore.*

10° Giribaldi (Tr. 7. c. 5. dub. 8. n. 63.): *Licet unus aut alter (confessarius) poenitentem admoneat de renovando dolore; alii tamen magis communiter id non faciunt, atque ita in praxi observari potest, ut quando poenitens redit ad dicenda peccata oblita, non cogatur novum actum contritionis elicere.*

11° Illsung (Tr. 6. disp. 6. q. 3. art. 5. n. 43.): *Quando quis unius peccati est oblitus, et illud vel statim, vel paulo post ad sacerdotem rediens confitetur, ... confessarius debet denuo impertire absolutionem...; sed in tali casu communiter nec poenitentes nec confessarii solliciti sunt de novo dolore. Ergo non requiritur novus dolor.*

12° Honoratus Fabri (Tr. IX. cap. 2. n. 10.): *Idem dolor ad plures absolutiones sufficit, ut cum quis post absolutionem aliquod peccatum aperit, cuius ante non meminerat.*

13° Tamburini (*Meth. Conf.* lib. 1. cap. 2. n. 9.): *Si post collatam rite*

absolutionem poenitens recordetur, afferatque aliquid, quod confiteri oblitus fuerit, ... non est necesse, ut iterum doleat.

14° Gobat (Tr. 6. n. 165.): *Quando in confessione oblitus alicuius peccati, illud paulo post datam absolutionem confiteris, non est opus, ut de illo habeas novum dolorem. COMMUNITER.*

15° Escobar (lib. 14. sect. 2. n. 116-118.): *Quis dum confessionem gerit, unius aut alterius peccati letalis obliviscitur, et statim post absolutionem recordatur, et aperit illud: hic... novo doloris actu non indiget. Sed hic abs re ceu contrarios allegat Vasquez et Bonaecina, qui, ut diximus, non de hac quaestione disserunt, sed de alia diversa.*

16° Dicastillo (Tr. 8. disp. 6. dub. 12. n. 160.): *Asserendum est, quando novum peccatum quis fatetur, quod oblivione non dixerat... sufficere antiquum dolorem vel physice vel moraliter manentem... Hanc sententiam sequitur Ledesma, et testatur esse magis COMMUNEM. Et rursus (n. 165.): Nostra sententia ex praxi Ecclesiae et Confessariorum potest confirmari, quia pauci sunt (si tamen sunt) qui sint solliciti de monendo poenitente, ut in reconciliationibus renovet dolorem, ut recte notavit Lugo.*

17° Aversa (*De Poenit.* q. 9. sect. 1.): *In praxi observari potest, ut quando poenitens redit ad dicenda peccata oblita, non cogatur novum actum contritionis elicere.*

18° Ferraris (*V. Poenit.* art. 2. n. 37.): *Qui in confessione oblitus est alicuius peccati mortalis, ... potest paulo post absolutionem illud confiteri absque eo quod habeat novum dolorem. Gobat cum Dicast. testatur de COMMUNI.*

19° Et ne diutius hisce immoremur,

babilius S. Lig. n. 444. (16). — Ratio autem eorum est, quia dari potest certus gradus inferior dispositionis, qui satis sit ad Sacramenti materiam, non tamen ad actualem iustificationem sufficiat (17). — *Recole dicta de Sacram. in gen.* n. 2. et 43.

§. II. De dotibus contritionis.

261. — Dotes necessario requisitae ad validitatem contritionis, tum perfectae, tum imperfectae, quatuor numerantur, scilicet 1° ut sit interna; 2° supernaturalis; 3° summa; 4° universalis.

I. *Interna* seu vera, id est corde et animo vere concepta, iuxta illud *Ioelis*, 2. 13.: *Scindite corda vestra, et non vestimenta vestra.* Contritio enim iuxta *Trident.* est *animi dolor...*; animus autem rationalem voluntatem significat.

II. *Supernaturalis*, id est elicita per auxilium gratiae, et ex motivo quod aliquatenus ad Deum referatur (18). Dolor enim ex motivo mere

videsis a praemissis allegatos *Diana* (tom. 1. Tr. 3. res. 88.), *Mezger* (Tr. 18. disp. 46. art. 4. n. 7.), *Gabriel a S. Vinc.* (*De Poenit.* disp. 4. q. 2.). *Salmanticenses* (*Th. Schol.* Tr. 24. disp. 7. n. 116. et 121.), *Ledesma, Salas, Henriquez, Arriaga, Platelium* (apud Mazzotta l. c.), *Ioannem De la Cruz, et Ios. De Ianuario* (apud Tamburini l. c.), *Perez et Bosco* (apud S. Alphonsum Lib. 6. n. 448.). Et quidem fac sedulo advertas, praelaudatos DD. absolute eam tradere doctrinam, et tamquam *extra controversiam* in praxi servandam: eorum autem plerisque post damnatas ab Innocentio XI. propositiones scripsisse, imo et expresse de hac damnatione mentionem iniecissee. Cumque auctoritates, quae opponi consueverunt, prorsus ad rem non faciant, obiectae autem ratiunculae nullo negotio solvantur, immo saepius *argumento ad hominem* contra obiiicientes retorqueri possint; manifestum est, hanc doctrinam etiam in praxi tutissimam haberi posse.

(16) *Hanc sententiam* (inquit Lugo *De Poenit.* disp. 14. n. 68.) *docet S. Thomas, ... et Thomistae communiter, Capreolus, Paludanus, Caietanus, Soto,*

Comp. Theol. Mor. — Tom. II.

Cano, Ledesma, Sylvester, Richardus, quos affert Suarez, ... qui eandem ex parte sequitur; et hanc etiam amplectuntur communiter recentiores Thomistae et Henriquez... et Card. Tolemus, ... et alii, quos refert et sequitur Antoninus, Diana...; qui omnes consequenter docent, talem confessionem validam non esse postea repetendam.

Multiplices casus, quibus contingere id posse isti vel illi Theologi censuerint, refert idem De Lugo (ibid. n. 69.); qui tamen in duplici tantum circumstantia hoc admittere videtur, scilicet 1° quando quispiam duplicis peccati reus, ex invincibili oblivione de altero tantum doleat, et hoc solum confiteatur; 2° quando quis ex ignorantia invincibili crederet, non esse peccatum mortale accedere ad sacramentum sine dolore de omnibus, dum tamen dolor adesset de aliquo. (Vid. ibid. n. 74. et 89.).

(17) Haec tamen ratio potius quam pro casibus, quos Card. De Lugo admisit facit pro iis, quos ipse non probavit.

(18) Haec loquendi forma voluit A. comprehendere etiam moralem honestatem cui peccatum opponitur, iuxta doctrinam sci-

humano elicitus, v. gr. ex timore infamiae, nihil conferre potest ad obtinendam iustificationem.

Motiva autem idonea ad quatuor reduci possunt: 1° ad timorem poenae; 2° ad spem praemii; 3° ad turpitudinem peccati; 4° ad bonitatem Dei.

III. *Summa*, ut scilicet peccator *appretiative* detestetur crimen suum plus quam omne aliud malum, et animo paratus sit omnia potius perdere et pati, quam peccatum patrare.

IV. *Universalis*, nempe extendi debet ad omnia peccata gravia vel ex motivo universali unico, vel ex pluribus motivis particularibus, quae saltem simul sumpta se extendant ad omnia mortalia commissa, etiam memoriae non occurrentia. Ratio est, quia nullum peccatum actuale remittitur sine dolore; unum autem mortale sine alio remitti nequit, cum remissio fiat per infusionem gratiae, quae cum mortali simul stare non potest.

262. *Quaesita*. — *QUAER.* 1° *An contritio intensive summa esse debeat?*

Resp. Neg. Ratio est, quia intensitas est quid mere accidentale: gradus enim doloris, seu affectus vel conatus maior aut minor, non pertinet ad essentiam contritionis, quae absque eiusmodi intensitatis gradu tota existere potest. Praeterea undenam scires, hunc vel illum intensitatis gradum fore attingendum? Insuper intensitas doloris non est semper in nostra potestate. Hinc aliquando quoad sensum vehementius movemur e malo temporali quam ex offensa Dei, licet voluntas prompta sit potius omnia mala temporalia pati, quam Deum offendere. Sufficit igitur, ut sit

licet Tridentinae Synodi, quae peccati quoque turpitudinem ceu aptum doloris motivum recenset.

Adverti autem hic potest, quod sicuti ut actio sit meritoria, necesse non est, ut quis agat ex motivo supernaturali, idest ope fidei cognito (Vid. vol. I. n. 32. q. 6. et 8.); ita consequenter concludit Ripalda (*De fid.* disp. 17. n. 209.), posse attritionem, disponentem ad iustificationem sacramentalem, elici ex directione prudentiae infusae aut ex directione cognitionis, quae piam affectionem fidei, quaerentis nimirum in sacramento iustificationem, dirigat. Quandoquidem (ut inquit ipse n. 187.) *dispositio ad iustificationem sacramentalem sufficiens fieri potest*

sine fide theologica stricta. Nam ad iustificationem sacramentalem sufficit dolor elicitus a virtute morali, cui peccatum opponitur (nempe ex peccati turpitudine iuxta Trid.). *At virtutum moralium actus salutes et supernaturales fieri posse absque stricta, fide, S. Scripturis, Conciliis, Patribus, rationibusque theologis, nec non gravium Theologorum iudicio conforme in superioribus praemisimus.* Quam doctrinam esse S. Thomae iam vidimus (loc. sup. cit.) in *Tract. De Actibus Humanis*. Eadem de re videnda sunt quae tradit idem Ripalda *De Ente Supernaturali* disp. ultim. n. 458.-460., et disp. 22. n. 100.

appretiative summa, id est ut peccatum aestimatione seria prae caeteris odio habeatur. — S. Lig. n. 433.-442. (19).

QUAER. 2° *An requiratur comparatio FORMALIS in appretiatione inter varia mala et peccatum, vel Deum?*

Resp. Neg. Sufficit enim ut peccator sincere et vere peccata detestetur, et nolit amplius peccare. Imo valde imprudenter agunt Confessarii, qui ad dolorem, summusne sit, explorandum, poenitentibus quasdam comparationes proponunt valde periculosas, v. gr. mallese vivus comburi, vel omnia martyrum tormenta subire, aut reptilia venenosa manducare, quam iterum peccare? Tales enim comparationes vividius phantasiam movent, et accedente valida tentatione, facile amittitur vera dispositio, quae ante existebat. — S. Lig. n. 433. — Elbel, n. 79. (20).

(19) Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 5. n. 84.-87.) postquam, conclusit, *merito reici communitur* opinionem, quae exigit contritionem *summe intensam*, itidemque reiciendam, utpote multis fallaciis ac periculis obnoxiam, opinionem, quae contritionem exigit *saltem intensiorem actibus, quibus afficitur homo erga alia obiecta*; subdit nihilominus: *Non negamus expedire, ut peccator conetur summa intensione dolere: tum ut certior sit de poenitentia, tum ut plenius satisfaciatur non solum pro culpa, sed etiam pro poena: in quo sensu accipi debent Patres, qui summum dolorem exigunt.*

(20) Non unus est S. Alphonsus, aut Elbel, qui has comparationes cavendas monent; imo S. Alphonsus id *commune omnibus* merito dicit. *Hoc est commune apud omnes* (inquit l. c.) cum S. Thoma et S. Bonaventura, etc. apud Croix, lib. 6. p. 2. n. 731., *nempe non expedire comparationem explicitam inter peccatum et alia mala... et tanto minus eligere infernum*, etc. Unde patet, minus probandas esse quasdam contritionis formulas, in quibus videsis eiusmodi comparationes, *potius mille mortes, vel etiam potius infernus*, etc. Et hoc quidem monitum usui esse potest et concionatoribus. Si enim post excitatos poenitentiae

aut charitatis affectus, imprudenter ad illas comparationes prosiliant, id facile assequentur, ut fervor, in auditoribus accensus, cito tepescat, imo et frigescat et forte penitus extinguatur. Specialem porro divinae gratiae auxilium ad ardua quaeque aggredienda ac vincenda sperari utique potest ac debet, quando urget hora, non vero quoties temere per vanas phantasias periculis se quisque committat.

Bene Navarrus (*Man.* cap. 10. n. 4.) eiusmodi comparationes appellat *tentationes damnosae et supervacaneae*. Et (cap. 4. n. 17.) imprudentiam ipsarum sic notat: *Nemo... tenetur ad conferendum speciatim, reputando secum, quod malit illud et illud mortis genus et poenarum pati, quam peccare aut peccasse. Immo id esset imprudentiae; sicut et imprudens foret confessarius, qui interrogat poenitentem, malletne potius filios suos vel se mortem obisse quam peccasse; aut sitne paratus potius mori vel perdere filios, quam mortiferum peccatum admittere. Quoniam nimia est eiusmodi tentatio... Quocirca satis est confessario, ut videatur ei poenitens sufficientem peccatorum poenitentiam habere.*

Quin S. Thomas non imprudentiae modo sed *stultitiae* eum morem sic arguit (Quodl. 4. art. 9.): *Contritus tenetur IN*